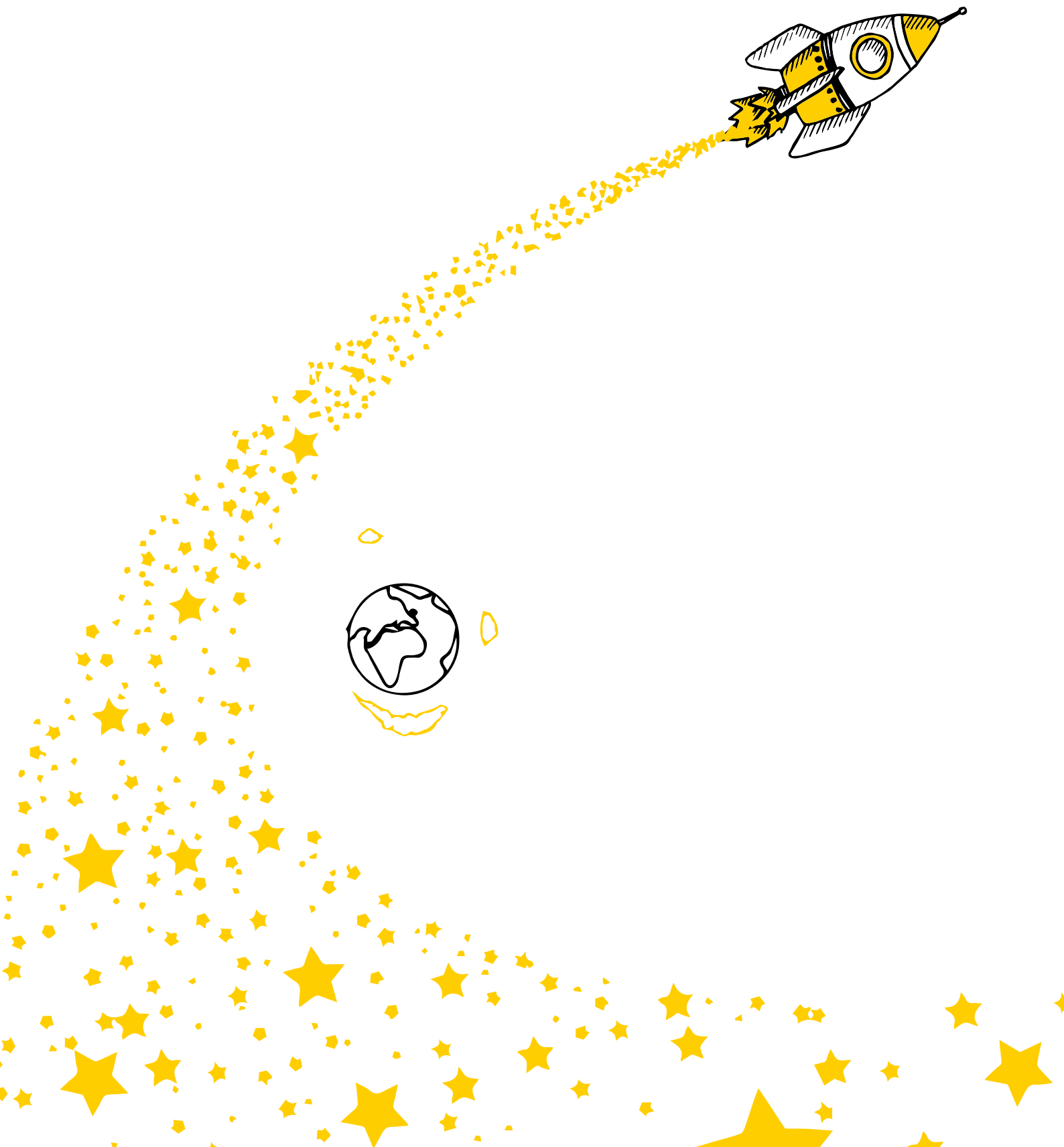

της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΑΒΕΡΚΙΟΥ**
Παιδαγωγός
ΜΕδ, Εκπαίδευση Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Αθηνών, Φιλολόγος

Περιεχόμενα

Ενότητες δραστηριοτήτων

	Μικρή ιστορία για τη δημιουργικότητα	04
	Ποιος θέλει να εξασκήσει τη δημιουργικότητά του	06
	Ένας οδηγός για δημιουργικές ιδέες	08
	01 Ένα σχήμα... πολλές φορές	11
	02 Παιχνίδια αισθήσεων	21
	03 Σκέψου με λεπτομέρειες	33
	04 Μια εικόνα... άλλες σκέψεις	41
	05 Μέσα στο βιβλίο	51
	06 Συλλέγουμε;	59
	07 Λύσε δημιουργικά το πρόβλημα	67
	08 Ένα δέντρο διαφορετικό από τα άλλα	75
	09 Η δύναμη του λάθους	83
	10 Μια συλλογή έμπνευσης	94
	11 Ρώτησε	95
	Σαν επίλογος	96

Μικρή ιστορία για τη δημιουργικότητα

Η δημιουργικότητα ήταν και εξακολουθεί να είναι η κινητήρια δύναμη της κοινωνίας μας.

Αποτελεί σύμφυτο στοιχείο της ανθρώπινης ύπαρξης, καθορίζεται από το παρελθόν, διαμορφώνει το παρόν και προδιαγράφει το μέλλον μας με την ίδια βαρύτητα όσο και η νοημοσύνη μας.

Η σύγχρονη οικονομία, η βιομηχανία, οι θετικές και φυσικές επιστήμες δίνουν από νωρίς έμφαση στην παραγωγή δημιουργικών αντιδράσεων και προϊόντων.

«Δημιουργικότητα είναι η νοημοσύνη που αποφασίζει να διασκεδάσει»
Albert Einstein

Μέχρι σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί εκατοντάδες μελέτες και έρευνες για την ανάγκη ανάπτυξης της δημιουργικότητας ήδη από την προσχολική ηλικία.

Μόλις το 1950 με πρωταγωνιστή τον Guilford εντοπίστηκε το παράδοξο του αντίστοιχου περιορισμένου ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας από τους εκπαιδευτικούς και τους ψυχολόγους.

- Όλοι οι άνθρωποι είναι από τη **φύση** τους δημιουργικοί.
- Η ανάπτυξη της δημιουργικότητας είναι **θέμα εξάσκησης**.
- Η αποκλίνουσα νόηση, που στηρίζεται στη φαντασία και στην ελεύθερη επεξεργασία των δεδομένων για την παραγωγή πολλών, πιθανών λύσεων, είναι το ίδιο σημαντική με τη συγκλίνουσα νόηση, που στηρίζεται στη λογική και στην εύρεση μίας ορθής λύσης.
- Το **98%** των παιδιών ηλικίας έως 5 ετών κρίνεται ότι έχουν υψηλή δημιουργικότητα, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους ενήλικες από 25 ετών και άνω είναι **2%**.

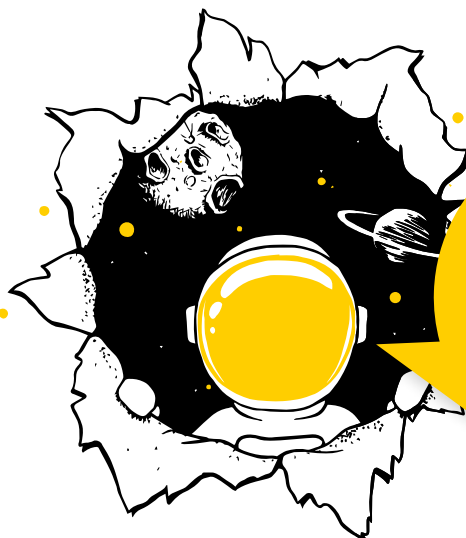
»→ γιατί

- Το εκπαιδευτικό σύστημα στηρίζεται κατά βάση στην ανάπτυξη του δείκτη νοημοσύνης των μαθητών. Ένας από τους λόγους που αυτό συμβαίνει είναι διότι διδάσκεται ευκολότερα και αξιολογείται μέσω σταθμισμένων κλιμάκων.

όμως

- Το πιο εύκολο μετρήσιμο δεν είναι πάντα και το πιο πολύτιμο.
- Δεν πρέπει να αποτελεί μέγιστη προτεραιότητα ο εντοπισμός των δημιουργικών παιδιών, όσο η **διαμόρφωση κατάλληλων συνθηκών του περιβάλλοντος** για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας όλων. Η εξάσκηση δηλαδή, **όλων** των παιδιών στην παραγωγή **πολλών, διαφορετικών** και **με λεπτομέρειες** απαντήσεων σε ένα θέμα, στη δημιουργική επίλυση προβλημάτων και τελικά στην ανάδειξη **πρωτότυπων** αντιδράσεων.
- Το **εκπαιδευτικό σύστημα** και ο κάθε **εκπαιδευτικός** μεμονωμένα (από την προσχολική ηλικία μέχρι το πανεπιστήμιο) οφείλουν να δώσουν το ίδιο μεγάλη έμφαση στην εξάσκηση της δημιουργικότητας των παιδιών όση δίνουν και στην ανάπτυξη της νοημοσύνης τους.

«Η έμπνευση
υπάρχει αλλά πρέπει
να σε βρει
να εργάζεσαι»
Pablo Picasso

Ποιος θέλει να εξασκήσει τη δημιουργικότητά του;

Το παρόν τετράδιο δημιουργικότητας περιλαμβάνει μια σειρά από δραστηριότητες για την άσκηση της έμφυτης δημιουργικότητας των παιδιών προσχολικής ηλικίας και πρώτων τάξεων του δημοτικού με συνοδοιπόρους τους ενήλικες, παιδαγωγούς ή γονείς που συχνά τείνουν να ξεχνούν τη σπουδαιότητά της. Δεν επικεντρώνεται σε σωστές ή λάθος απαντήσεις. Επικεντρώνεται στην παραγωγή **ποικίλων** απαντήσεων. Στοχεύει στο να βοηθήσει το παιδί να παρατηρεί το περιβάλλον γύρω του και με τη βοήθειά του, να σκέφτεται πολλές και διαφορετικές ιδέες για ένα θέμα, να τις τελειοποιεί στις λεπτομέρειές τις και γιατί όχι (:), να βρίσκει και πρωτότυπες και ασυνήθιστες ιδέες.

Προτάσεις συμπλήρωσης τετραδίου δημιουργικότητας Για τη συμπλήρωση του παρόντος τετραδίου προτείνονται τα ακόλουθα:

- Κάθε δραστηριότητα καλό είναι να ολοκληρώνεται **με την καθοδήγηση ενός ενήλικα** (παιδαγωγού ή γονέα), ειδικά για τα παιδιά ηλικίας από 3 έως 5 ετών.
- Η βοήθεια του ενήλικα κρίνεται σκόπιμο να περιορίζεται στην:
 1. ανάγνωση και επεξήγηση των ερωτήσεων για κάθε δραστηριότητα,
 2. στην καταγραφή των απαντήσεων του παιδιού, σε βοηθητικές, ανοιχτού τύπου, ερωτήσεις για να σκεφτεί το παιδί περισσότερες ιδέες και τέλος
 3. στην επιλογή εικόνων, στο κόψιμο και κόλλημά τους στο χαρτί (όπου αυτό ζητείται).
- Οι **ανοιχτού τύπου ερωτήσεις** προϋποθέτουν ότι δεν υπάρχει σωστή ή λανθασμένη απάντηση. Δίνουν την ελευθερία στο παιδί να εκφράσει τις ιδέες του και τα συναισθήματά του αφήνοντας το περιθώριο για πολλές πιθανές απαντήσεις. Παραδείγματα ανοιχτών ερωτήσεων είναι : τι πιστεύεις ότι... πώς φαντάζεσαι... τι θα συνέβαινε αν... τι άλλο μπορείς να κάνεις/να σκεφτείς....
- Δεν έχει σημασία το πόσο καλά ζωγραφίζει ένα παιδί ή αν αυτό που ζωγραφίζει είναι κατανοητό από τους άλλους. Μας ενδιαφέρει περισσότερο η **καταγραφή των ιδεών του** και όχι το αισθητικό αποτέλεσμα. Αυτό έρχεται καθώς το παιδί μεγαλώνει.
- Σχεδόν όλες οι δραστηριότητες περιλαμβάνουν ζωγραφική ή γραφή (από το ίδιο το παιδί σε μεγαλύτερες ηλικίες ή από τον ενήλικα ο οποίος καταγράφει τις απαντήσεις του παιδιού, για μικρότερες ηλικίες). Μπορούν όμως να γίνουν με κόψιμο και κόλλημα εικόνων από περιοδικά, εφημερίδες ή από το διαδίκτυο.

Η ένδειξη

δείχνει ότι η δραστηριότητα μπορεί να ολοκληρωθεί μόνο με σχέδιο ή γραφή.

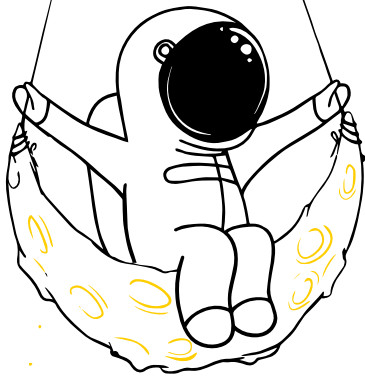
Η ένδειξη

δείχνει ότι η δραστηριότητα περιλαμβάνει χρήση χρωμάτων, ψαλιδιού ή εικόνων και άλλων.

Το σύμβολο

στο τέλος κάθε δραστηριότητας σημαίνει ότι παρέχεται μία επιπρόσθετη βοήθεια για την ολοκλήρωσή της ή μία ακόμα πρόταση και ιδέα για μία παρόμοια άσκηση.

• Για τα παιδιά από 3 ετών και άνω ή για τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες, κάθε άσκηση μπορεί να ολοκληρωθεί και **εναλλάξ μεταξύ παιδιού και ενήλικα**. Με αυτό τον τρόπο το παιδί κατανοεί καλύτερα τι του ζητάμε να κάνει.

• Σε κάθε δραστηριότητα υπάρχουν οι ενδείξεις :

3+

▶ για παιδιά ηλικίας 3 ετών και άνω

4+

▶ για παιδιά ηλικίας 4 ετών και άνω

5+

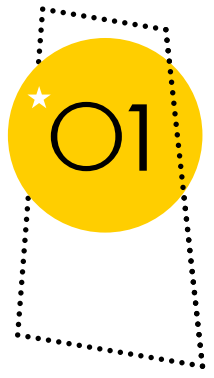
▶ για παιδιά ηλικίας 5 ετών και άνω

• Εναλλακτικά, οι δραστηριότητες θα μπορούσαν να χωριστούν σε τρία επίπεδα ως προς το βαθμό δυσκολίας τους. Ωστόσο, προτείνουμε ακόμα και ένα παιδί μεγαλύτερης ηλικίας να ολοκληρώσει και τις δραστηριότητες μικρότερης ηλικίας. Η σειρά των δραστηριοτήτων αφορά στη θεματολογία και **δεν είναι δεσμευτική**.

• Στόχος των δραστηριοτήτων του τετραδίου είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της δημιουργικότητας των παιδιών και η ψυχαγωγία. Γι'αυτό και δεν πιέζουμε το παιδί να παράγει πολλές ιδέες σε ένα θέμα και δεν προτείνουμε να υπάρχει χρονικό περιθώριο ολοκλήρωσής τους, όπως θα συνέβαινε στα τεστ αξιολόγησης της δημιουργικότητας.

• Κρατάμε πάντα στο μυαλό μας ότι ένα από τα παράδοξα της δημιουργικότητας είναι αυτή να εκδηλώνεται όταν συχνά είμαστε σε στιγμές χαλάρωσης ή εκεί που δεν το περιμένουμε. Υπό αυτήν την έννοια το τετράδιο αυτό σημαντικό είναι να είναι πάντα **ανοιχτό και προσβάσιμο** για να δεχτεί και μία ιδέα που θα έρθει ξαφνικά στο μυαλό μας σε δραστηριότητα που νομίζουμε ότι έχουμε ολοκληρώσει.

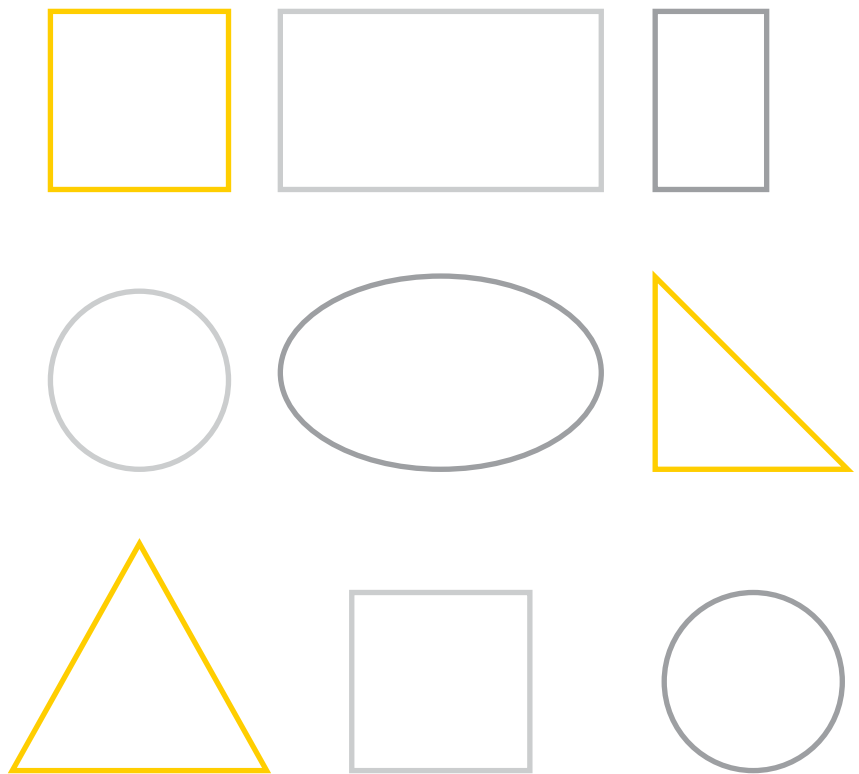
Ένα σχήμα... πολλές φορές

Έχοντας ως βάση την εργασία του Guilford σχετικά με τη δημιουργικότητα, ο Torrance διαμόρφωσε το «Τεστ δημιουργικής σκέψης» κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 60'. Πολλές από τις κλίμακες αξιολόγησης χρησιμοποιούνται έως σήμερα ως **ασκήσεις αξιολόγησης**, αλλά **και εξάσκησης** της δημιουργικότητας των παιδιών και των ενηλίκων.

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζουμε δραστηριότητες που αποσκοπούν στην **ανάπτυξη της ευχέρειας**, δηλαδή στην παραγωγή όσο το δυνατόν περισσότερων ιδεών με βάση ένα συγκεκριμένο σχήμα.

Στόχος των δραστηριοτήτων είναι το παιδί, παρατηρώντας το περιβάλλον γύρω του, να παράγει όσο το δυνατόν περισσότερες ιδέες γίνεται. Για τα παιδιά που είναι περίπου 3 ετών δεν έχει τόσο σημασία αν αυτό που θα σκεφτούν είναι αντιγραφή εκείνου που είδαν ή άκουσαν από έναν συμμαθητή ή έναν ενήλικα. Καθώς το παιδί μεγαλώνει επιδιώκουμε να σκεφτεί και να ζωγραφίσει πράγματα που δεν είναι τόσο συχνά και με περισσότερες λεπτομέρειες. Σε κάθε περίπτωση μας ενδιαφέρει το παιδί να αποτυπώσει παραπάνω από μία διαφορετικές ιδέες. Όσο περισσότερα σκέφτεται τόσο μεγαλύτερη είναι και η πιθανότητα να βρει κάτι πρωτότυπο.

«Όλα
τα πράγματα
ήταν δύσκολα,
προτού γίνουν
εύκολα»

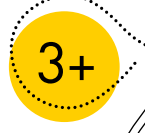
Thomas Fuller

Ένα σχήμα... πολλές φορές

Σχεδίασε και πρόσθεσε λεπτομέρειες στους κύκλους για να φτιάξεις διαφορετικές εικόνες από αυτούς. Ονόμασε τι έφτιαξες για κάθε έναν κύκλο.

- Κάνε μια βόλτα στον χώρο που βρίσκεσαι και παρατήρησε τα στρογγυλά αντικείμενα που βρίσκονται γύρω σου.
- Κοίταξε τον εαυτό σου στον καθρέφτη. Βλέπεις κάτι στρογγυλό πάνω σου;